

İSTANBUL SAHNELERİNDEN

Geçtim Ama Tiyatrodan

Çok eğlenceli, çok başarılı bir komedi. Atilla Şendil tiyatromuzun en başarılı yönetmenlerinden. Yönettiği oyunlar çok başarılı. Kalpak'la sergilediği muhteşem başarıyı, genç yazar Yeton Neziray'ın *Geçtim Ama Tiyatrodan* oyunuyla sürdürmüştü.

Dekor çok sade. Müzikler gayet dingin. Bir içi geçmişliği betimlemek için yeterli. Sıkılmış ve yılmış bir oyuncu ve müzisyen topluluğunun idealist yönetmeni ile kamu otoritesi arasında geçen komik bir hikâye. *Geçtim Ama Tiyatrodan*, bir oyun siparişinin bir kalıp içinde belirli bir sürede sahnelenebilme imkânını sorgularken kamudan kaynaklanan çarpıklıkları da işliyor. Oyunda, oyuncunun dünyasına gerçek ve aramızdan karakterler kıvamında bir bakış açısı sunuluyor. Tiyatronun varlığı ve amacı hakkında bir metafor ise oyun boyunca gündemde. Dolu dolu iki perde, sıkıyor, güldürüyor.

Oyun içinde sipariş edilen oyuna kamusal müdahale, Avrupa uyum sürecinden geçmiş. Aslında talep edilen sansür ve kısıtlamalar gayet medeni ancak her hâlükârda sansür sansürdür. Sansür, oyun siparişini, bir mesajlar, semboller ve metaforlar manzumesi olmaktan kurtarıp 'AB değerler çerçevesine uygun' bir hâle çeviriyor. Zinhar idealist yönetmenin baskın milliyetçi duyguları, olmayan bir destanı oyunlaştırmaya çalışıyor. Yani oyunda sansür zekice ters kritik ediliyor.

Bir oyunun içinde başka bir oyunu oynarken oyuncular âdeta devleşmiş. İlk sahnelerde, James rolünü oynayan Ozan Dağara'nın solo şarkısı dışında acıcılık mükemmel. Tonlamalar, vurgulamalar, tıratlar ders niteliğinde. Şahin Çelik, Cengiz Baykal, Gamze Yapar Şendil, Selçuk Kıpçak ve Ozan Dağara'nın performansı fevkalade. Her yaştan izleyiciyi

eğlendirebilecek sadelikte bir dili ve yaklaşımı sunuyor oyun.

Bir sıkılmışlar bütününden eğlence çıkarmak yığıtlık ister. Tüm ekip bunu başarmakla çok önemli bir iş yapmış. Neziray'ın sıkılanlara bu türden yaklaşımı can alıcı. Oyunu ilgi çekici kılan bu niteliği, uluslararası bir başarı getirecektir. Neziray, Kosova Devlet Tiyatrolarında sanat yönetmenliği ve çeşitli üniversitelerde öğretim görevliliği pozisyonlarında bulunmuş. Yazdığı oyunlar uluslararası ilgi görüyor.

Oyunun ismi ile bağlantıyı kurmak çok zor. Son sahnede tiyatronun dağılan her ferдинin akıbetleri üzerinden bir çıkar-sama yapmak belki mümkün.

En temel mesaj ise çok basit: Kosova'yı bağımsız bir devlet olarak tanıyın!

Üstelik mesajı kendiyile dalga geçip sevdirerek vermesi en çetin siyasi karşıtları dahi ikna edebilecek keyifte. Bir ülkeyi tanımanın siyasetten öte enstrümanları da olabileceğini görmek ise çok güzel. Tıpkı futbolla bilinen birçok ülke gibi tiyatro da benzer fonksiyon görebilir.

Bütünsel olarak oyuna bakıldığında ise tiyatronun toplum ve toplumun sosyal ve ekonomik yaşamı içindeki önemine ilişkin birçok detay hakkında tarihî gerçeklerle desteklenmiş genel bir kanaat elde edebilirsiniz. Toplum ve Sanat 101 kıvamında 2 perde eğlence.

Sanata, sanatçıya, sansüre ve siyasete bakış açınızı değiştirecek bir eser. Yapmacıksız ve içten... Sorgulamaktan ziyade sergiliyor. Zekânıza saygı duyulduğunu göreceksiniz.

Güneş Batarken Bile Büyük

Güneş Batarken Bile Büyük, içinde yarım kalan bir sürü öykü, nereden çıktığı ve nereye gittiği belli olmayan bir sürü karakter ile Kazım Akşar'ın bir ağdalar bütünü. Güneş neden ve nereden doğup neden ve nereden batıyor bunu anlamak bile güç. Üç saatlik bir sabır testi.

Johann Wolfgang von Goethe'nin Faust'u etrafında geçen öykü, aşk ve birliktelikleri üzerinden ünlü yazar, ressam, oyuncu ve düşünürü işliyor. Goethe'nin hayatının gerçek taraflarını da ihmal etmemiş Kazım Akşar ve savaş ortamında askerler ve politikacılarla olan ilişkilerini bir taraftan da aynı şartlar altında halk ve sanatçılarla olan münasebetlerini ele almış. Sonra da rejisörlüğünü yapmış.

Goethe'nin münasebetlerini kurarken kendi münasebetsizliğiyle Goethe gibi bir şahsiyete Napolyon gibi birinin ağzından o çok tahmin edebileceğiniz isim şakasını yaptırarak hadsizlik etmiş.

Bunu ancak ülkemizden bir yazar yapabilir; ülkemiz kalitesiz yazarlarla dolu olduğu için değil Goethe'nin ismi ile dalga geçmenin başka bir dilde imkânı olmadığı için. Bu da böylece başarılmış oldu. Düşünün Mevlâna ismi başka bir dilde başka bir çağrışım yapmış ve o dilde bir yazar bu hususu bir oyunda argüman olarak kullanmış. Bu karakterlerin millî bir tarafı olduğu fikrinden değil yapılan saygısızlığın daha

anlaşılır olabileceği fikrinden Mevlâna ismini kullanarak bir izahata ihtiyaç duydum. Zira bu şahsiyetler bir topluma veya ülkeye mal edilemeyecek büyüklükte uluslararası kıymet taşırlar.

Avam tabir edilen ve aşağılanan toplum kesimleri dahi Goethe ile ilgili bir fikre veya bir metne erişebilmişse bu türden şaka yapmayı bırakacakken Goethe'yi okumuş ve çalışmış, sanatçı kimliği taşıdığını iddia eden biri veya birilerinin elinde Goethe bu türden akibete uğramışsa bu toplumda sorgulanacak avam değil bunu yapan sanatçılardır.

Goethe'nin tiyatroyu sattığı iddiası bu hakarete sebep olacak bir kin yaratacaksa oyundaki aktör karakterine tiyatroyu kurtarabilme imkânı sunulmuş ancak bunun sorumluluğu tek başına Goethe'ye terk edilmiştir savunması, yüceltilen aktör karakterini aynı şekilde adlandırmaya yeter.

Fransız mareşal rolü oturmamış. Fransızlar her zaman bir miktar feminenlikle işlenirken daha sert bir karakteri yerleştirmeye çalışmak Amerika'nın yeniden keşfine benzemiş. 'Oyuncu'ların hepsi çok gayretli idi. Zaten oyunda tek iyi şey 'oyunculuk'tu denebilir. Karakter seçimleri problemlili olsa da 'oyuncu'lar hakkını vermeye çalıştı. Reha Özcan'ın Goethe

performansı ise fevkalade idi. Ancak bahsettiğim şu basit espriye bu türden tek tek ismini saymadığım ‘oyuncu’ların karşı çıkmaması hatta ortak olmuş olması büyük bir ironi. Bu sebepten burada kullandığım ‘oyunculuk’ kavramı içi boş, sadece negatif manada profesyonel, gelir getirici beklenti peşinde bir oyunculuk. Ve bu ayıba ortak olan, oyunun tüm unsurları için içi boş ve gelir getirici sıfatları haiz, diyebiliriz.

Replikler Faust’un kendinden dahi ağdalı idi denebilir. Dekordaki ekstra şatafat oyunun içinin daha iyi doldurulmasını gerektirirdi. Kostümler başarılıydı. Ses ve müzik içinse daha yapılacak şeyler olabilirdi. Ancak oyundaki kopukluklar bunla-

rın başarısının veya muhtemel başarısının her hâlükârda önüne geçecek cinsten.

Bu oyundan üç oyun çıkarılabilmemiş hatta üç oyun oynanmış, kesilmiş, biçilmiş, montajlanmış ve ortaya başka bir şey çıkmış hissi hep etrafınızda olacak izlerken. Üstelik oyunun kafası karışık... Dinî bazı olguları, yalnızca dogma damgasıyla işleyerek ilk sahneyi açtıktan sonra Tanrı’yı ölüm ile ilgili tek yetkili kılıp finalde başladığı noktaya dönüyor. Mesajlar genellikle final sahnesinde toplanmış ancak oyunun büyük bölümünde belli değerler tartışılıp yazarın doğruları gösterilmeye çalışılıyor.

Aksak ve tiyatromuzda bu hâliyle yeri olmaması gereken bir oyun. Üç saat sabrı olan, ille de göreceğim diyenler izleyebilir. Medyada, sansür uygulandığı iddiasını yansıtan replikleri izlerken, “Sansür keşke Goethe esprisine yapılsaydı!” diyesim geldi.

Yusuf DİNÇ